

§ 58

Sosiaali- ja terveystalouden vuoden 2015 tilinpäätös

HEL 2016-001744 T 02 06 01 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi sosiaali- ja terveystalouden vuoden 2015 tilinpäätöksen.

Esittelijä

vs. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jussi Lind, talous- ja strategiapäällikkö, puhelin: 310 42246
jussi.lind(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukiello, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveystalouden tilinpäätös vuodelta 2015 on laadittu kaupungin tilinpäätösehdotusten mukaisesti kirjanpitolakia noudattaen. Sosiaali- ja terveystalouden käyttötalousmenot ja tulos muodostuivat yhteenlaskettuina seuraaviksi:

3 10 Sosiaali- ja terveys- TP 2014 virasto	TA 2015	TP 2015	Ero 2014	Ero TA	
Tulot yhteensä	263 436	262 979	278 074	14 638	15 095
Menot yhteensä	2 178 369	2 188 171	2 268 204	89 835	80 033
Suunnitelmapoistot	14 743	16 800	12 384	-2 359	-4 416
Tilikauden tulos	-1 929 676	-1 941 992	-2 002 514	72 838	60 622

Sosiaali- ja terveystalouden menoihin oli vuoden 2015 talousarviossa varattu 2 188,2 milj. euroa. Sosiaali- ja terveystalouden toteutuneet menot olivat 2 268,2 milj. euroa, mikä ylitti käytettävissä olleet määrärahat 80,0 milj. eurolla ollen 89,8 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Kokonaistalousarvio ylittyi 3,7 %. Menot kasvoivat edellisvuodesta 4,1 %. Sosiaali- ja terveystalouden budjetin toteuma oli kaksijakoinen. Viraston

oma toiminta pysyi budjetissa, mutta HUSin ja työllisyyden hoitamisen määrärahat ylittyivät merkittävästi.

Talousarvion määrärahatarkastelu talousarviokohdittain

3 10 01 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalvelujen menoihin oli talousarviossa varattu määrärahaa 1 465,8 milj. euroa, kun otetaan huomioon kaupunginvaltuuston 17.2.2016 myöntämä teknisluonteinen ylitysoikeus. Sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutuneet menot olivat 1 464,9 milj. euroa, joten talousarvio toteutui hyvin lähelle budjetoitua, budjetin alittuessa 0,06 %. Sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdalle on myönnetty 6 miljoonan euron teknisluonteinen ylitysoikeus. Ylitys johtui vastaanottokeskusten toiminnan laajentamisesta syksyn 2015 aikana. Valtio korvaa kaupungille täysimääräisesti vastaanottokeskustoiminnan laajentamisesta aiheutuvat kulut, joten myönnetty ylitysoikeus ei vaikuta kaupungin nettomenoihin.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutuneet kulut kasvoivat edellisvuodesta 27,3 milj. euroa (1,9 %). Henkilökunnalle voitiin ensimmäistä kertaa viraston historiassa maksaa tulospalkkiota, kriteerien toteutuessa 83: %:sti. Tulospalkkion osuus kustannusten noususta oli 14,7 milj. euroa. Vastaanottokeskusten toiminnan laajentamisen kustannusvaikutus oli loppuvuoden aikana 5,4 milj. euroa. Menojen kasvu ilman tulospalkkiota ja vastaanottokeskusten laajentamisesta aiheutunutta lisäkuluja oli siten ainoastaan 7,2 milj. euroa (0,5 %). Kun väestönkasvu vuonna 2015 oli noin 1,3 % ja peruspalvelujen hintaindeksin kasvu samana vuonna oli 0,6 %, voidaan todeta, että sosiaali- ja terveyspalveluissa kyettiin vastaamaan erittäin hyvin kaupungin strategiaohjelman mukaiseen tuottavuusvaateeseen. Henkilöstömenot pysyivät myös hyvin hallinnassa. Tulospalkkioilla, jaksotyölistojen lukumäärän sekä siirtyvien palkkojen muutoksella korjattu henkilöstömenojen lisäys oli 9,8 miljoonaa euroa (1,3 %). Tällä lisäyksellä rahoitettiin mm. vastaanottokeskusten laajentamisen aiheuttamat henkilöstölisäykset. Kokonaisuutena voidaan todeta, että sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdalla näkyi vuoden aikana toteutettujen käyttösuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden onnistuminen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tulomääräraha oli 179,8 milj. euroa. Toteutuneet tulot olivat 186,9 milj. euroa, joten ne ylittyivät 7,1 milj. eurolla (4,0 %). Tulojen ylittymistä selitti merkittävimmin täyden korvauksen perusteella saadun korvaukset, jotka ylittivät budjetoidun tason noin 10 milj. eurolla. Pääosa näistä tuloista liittyivät vastaanotto- ja kotoutumislain mukaisiin korvauksiin. Asiakkailta perittävät sosiaalitoimen ja ter-

veydenhuollon maksut, noin 115 milj. euroa toteutuivat hyvin lähelle budjetoitua.

Osastokohtaiset toteumat olivat sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdan osalta seuraavat:

Osasto	Budjetti (milj. e)	Ero me (+ali- tus,- yli- tys)	Ero %	Ero me ilman tu- lospalk- kiota	Ero % ilman tu- lospalk- kiota
Perhe- ja sosiaalipalvelut	449,4	+1,3	+0,3 %	+4,8	+1,1 %
Terveys- ja päihdepalvelut	431,3	-3,2	-0,7 %	+0,7	+0,2 %
Sairaala-, kuntoutus- ja hoiva	576,9	-11,0	-1,9 %	-5,0	-0,9 %
Henkilöstö- ja kehittämispalvelut	12,5	+1,0	+8,0 %	+1,1	+8,8 %
Tietohallinto- ja viestintä	26,8	+0,0	+0,0 %	+0,1	+0,4 %
Talous- ja tukipalvelut	160,7	+9,5	+5,9 %	+10,9	+6,8 %
Johto	40,9	+0,6	+1,6 %	+0,6	+1,6 %
Virasto yhteensä	1465,8	+0,9	+0,06 %	+15,6	+1,1 %

Osastokohtaiset tulosbudjetit sisältävät sisäiset erät, joten ne eivät suoraan ole yhteenlaskettavissa virastokohtaiseksi budjettisummaksi. Ydintoimintojen tulosbudjetit toteutuivat kokonaisuutena hyvin lähelle budjetoitua.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen toteuma (ilman tulospalkkiota) alitti budjetin 4,8 milj. eurolla. Alitus sisälsi 5,4 milj. euroa vastaanottokeskusten laajentamisesta aiheutuneita kuluja. Merkittävimmät alitukset kohdentuivat lastensuojeluun ja vammaispalveluihin. Lastensuojelu alitti budjetin (4,2 milj. euroa), missä merkittävin selittäjä oli ostopalvelujen alittuminen ja samalla väheneminen edellisvuodesta. Vammaispalvelut alittuivat 3,3 milj. eurolla, koska kuljetuspalvelujen kokonaiskustannukset vähenivät.

Terveys- ja päihdepalvelujen toteuma (ilman tulospalkkiota) toteutui lähes budjetin mukaisesti, alituksen ollessa 0,7 milj. euroa (+0,2 %). Hyvään tulokseen vaikutti keskeisesti psykiatria- ja päihdepalvelujen toteuma, joka alitti budjetin 1,5 milj. eurolla ja pieneni edellisvuodesta. Alituksesta noin puolet kohdentui psykiatriseen sairaalahoitoon.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen budjetti (ilman tulospalkkiota) ylitti budjetin 5 milj. eurolla, mikä oli alle prosentin sen kokonaisbudjetista. Ylityksestä 2,8 milj. euroa selittyi SAS-toimiston toteumalla, mitä selittivät mm. vuodenvaihteen ruuhkatilanteet sekä osittain alle 65-vuotiaiden sopimusmuutos, jossa siirryttiin bruttobudjetointiin.

Talous- ja tukipalvelujen poikkeamaa selittää merkittävimmin tilavuokrien budjetointiin liittynyt arvonlisäveroa koskeva virhe sekä apteekin HUS-siirtoon liittyneet tekniset erät.

3 10 04 Toimeentulotuki

Toimeentulotuen menoihin oli talousarviossa varattu 172,1 milj. euroa. Talousarviokohdan menot olivat 177,7,8 milj. euroa, mikä ylitti käytettävissä olleet määrärahat 5,6 milj. eurolla (3,3 %). Toimeentulotukimenojen nousu tasaantui edellisiin vuosiin nähden. Kasvua edellisvuoteen oli 1,9 milj. euroa (1,1 %). Toimeentulotuen talousarviokohdalle oli myönnetty ylitysoikeutta 7 milj. euroa. Toimeentulotuen tulomääräraha oli 82,9 milj. euroa. Toteutuneet tulot olivat 91,0 milj. euroa, joten ne ylittivät 8,1 milj. eurolla. Tulot kasvoivat edellisvuoteen nähden 2,8 milj. eurolla. Toimeentulotukea saaneiden talouksien määrä nousi edellisvuodesta 4093 taloudella. Ilman vastaanottorahan saajia oli talouksien määrän nousu 1650 (3,6 %).

3 10 05 Työllisyyden hoito

Työllisyyden hoitamisen menoihin oli talousarviossa varattu 32,3 milj. euroa. Menot toteutuivat 29,1 milj. euroa (90 %) talousarviota suurempina. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannukset yli kaksinkertaistuivat edellisvuoteen verrattuna. Työmarkkinatuen kuntaosuuden maksuperusteet muuttuivat 1.1.2015 alkaen siten, että 50 % joudutaan maksamaan yli 300 päivää työttöminä olleiden (aiemmin rajana oli 500 päivää) työmarkkinatuesta ja 70 % niiden osalta, jotka ovat olleet työttöminä 1000 päivää. Tuen saajien määrä oli kuukausittain 3300-3700 henkeä korkeammalla tasolla kuin edellisvuonna. Sosiaali- ja terveysviraston keinot hillitä työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvua olivat rajalliset. Työmarkkinatuen kuntaosuus onkin vuoden 2016 talousarviossa poistunut sosiaali- ja terveysvirastolta kaupunginkanslian talousarvioosaan.

3 10 06 HUS-kuntayhtymä

HUSin talousarviokohdalle oli talousarviossa varattu 523,8 milj. euroa ja toteuma oli 564,1 milj. euroa, joten talousarviokohta ylittyi 40,3 miljoonalla eurolla (7,1 %). HUSin valtuuston 16.12.2015 tekemä päätös olla palauttamatta ylijäämää merkitsi Helsingille 20,9 miljoonan euron lisäkustannusta aiemmin arvioituun nähden. Kaupunginvaltuusto myönsi

17.2.1026 HUSin talousarviokohdalle 43 miljoonaa euroa ylitysoikeutta. HUSin talousarviokohta sisältää varsinaisen kuntalaskutuksen lisäksi siirtoviivemaksut ja muut erikseen laskutettavat erät.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Sosiaali- ja terveystalouden vuoden 2015 talousarviossa oli seuraavat sitovat tavoitteet:

1. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten terveystarkastukset, tavoite 2000 kpl vuodessa.

Tavoite toteutui. Nuorten terveystarkastuksia tehtiin 2853 kpl.

2. Perhehoidon ja läheisverkostosijoitusten suhteellinen osuus kasvaa edellisvuoteen nähden.

Tavoite toteutui. Perhehoidon ja läheisverkostosijoitusten osuus oli 62,6 %, kun se edellisenä vuonna oli 60,5 %.

3. Kiireettömän hoidon odotusaika terveysasemilla enintään neljä viikkoa.

Tavoite toteutui. Kolmannen vapaan ajan (T3) mediaani oli 24,8 vrk.

4. Suun terveydenhuollossa hoidettujen potilaiden määrä lisääntyy 1 %-yksikköä väestönkasvua enemmän käytössä oleviin resursseihin suhteutettuna.

Tavoite toteutui.

5. Päivystysosastojen kotiutusprosentti kasvaa vuoteen 2014 verrattuna ilman, että keskimääräiset hoitoajat pitenevät yli puolella vuorokaudella.

Tavoite toteutui.

6. Kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä nousee vuoteen 2014 verrattuna.

Tavoite toteutui. Kotona asuvien osuus oli 91,92 %, kun se edellisenä vuonna oli 91,45 %.

7. Sekä somaattisen että psykiatrisen erikoissairaanhoidon siirtoviivehoitopäivämaksut vähenevät vuodesta 2014.

Tavoite toteutui.

8. Ehkäisevään toimeentulotukeen käytetään 3 % toimeentulotukimäärärahoista ja vähintään puolet ehkäisevästä toimeentulotuesta kohdennetaan vähävaraisille lapsiperheille.

Tavoite ei toteutunut. Ehkäisevän toimeentulotuen toteutunut osuus toimeentulotukimäärärahoista oli 2,76 %. Lapsiperheille myönnettiin toimeentulotukea 49,35 % toimeentulotukimenojen toteumasta vuonna 2015. Toimeentulotuen asiakkaista on lapsiperheitä 18,6 %, mutta heille myönnettiin ehkäisevää toimeentulotukea yli 2,5 kertaa enemmän kuin lapsettomille asiakkaille. Lapsiperheet saavat erityisessä tilanteessa ehkäisevän toimeentulotuen lisäksi täydentävää toimeentulotukea enemmän kuin lapsettomat asiakkaat.

9. Kuntouttavaa työtoimintaa saa 1 800 henkilöä vuodessa.

Tavoite ei toteutunut. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli 1725 asiakasta vuonna 2015. Tavoitteeseen 1800 ei päästy, koska Uusix-verstaiden uusien tilojen valmistuminen viivästyi ja Uusix-verstaat olivat ilman toista toimipistettä 8 kk ajan. Asiakaspäämäärä jouduttiin supistamaan eikä kuntouttavan työtoimintaan voitu ottaa suunnitellun mukaista määrää osallistujia. TE-toimiston organisaatiomuutosten ja TYP-lainsäädännön muutosten takia TE-toimistosta ohjattiin palvelutoimintaan edellistä vuotta vähemmän asiakkaita.

Palvelujen määrälliset tavoitteet ja toteuma

	TA 2015	TP 2015	Ero
Terveysneuvonta, terveydenhoitajakäynti	285 000	276 286	-8 714
Terveysneuvonta, lääkärikäynti	52 000	57 123	5 123
Terveydenhoitajan vastaanotto, kouluterveydenhuolto	131 000	119 961	-11 039
Terveydenhoitajan vastaanotto, opiskeluterveydenhuolto	60 000	51 376	-8 624
Lääkärin vastaanotto, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	24 000	24 632	+632
Lastensuojelun perhehoito, hoitovrk	320 000	322 834	+2 834
Lastensuojelun laitoshoido, hoitovrk	235 000	198 273	-36 727
Läheisverkostosijoitukset, hoitovrk	9 000	8 480	-520
Kasvatus ja perheneuvonta, käynti	23 000	19 652	-3 348
Lapsiperheiden kotipalvelu, käynti	32 000	36 129	+4 129
Kehitysvammapalvelun asumispalvelut, paikat	892	914	+22
Kehitysvammapalvelun laitoshuolto, paikat	130	130	0
Lääkärin vastaanottokäynti	707 000	782 166	+75 166
Terveydenhoitajan vastaanottokäynti	700 000	733 096	+33 096
Hammashuolto, käynti	480 000	530 429	+50 429
Pkl-vastaanotto, käynti	82 000	81 231	-769
Sisätautien päivystyspoliklinikka, käynti	38 000	44 505	+6 505
Tk-päivystys, käynti (aikuiset, lapset)	125 000	134 182	+9 182
Somaattisen päivystyksen hoitopäivät	70 000	60 498	-9 502
Psykiatrian avohoitokäynti	221 000	231 850	+10 850

Psykiatrian vuodeosastohoitopäivä	88 000	77 952	-10 048
Psykiatrian avohoitopäivä	70 000	74 244	+4 244
Polikliininen päihdehoito, as. käynnit vuoden aikana	60 000	60 187	+187
Korvaushoito, käynnit vuoden aikana	125 000	137 296	+12 296
Päihdehuollon asumispalvelut, asumisvuorokaudet	63 000	64 102	+1 102
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet	55 000	38 809	-16 191
Kotihoito, käynti	2 650 000	2 847 756	+197 756
Somaattinen sairaalahoido, päättyneet hoitajakset	32 000	31 036	-964
lääkkäiden pitkäaikainen palveluasuminen, vrk	1 100 000	1 012 066	-97 934
lääkkäiden pitkäaikainen laitoshoido, vrk	560 000	482 190	-77 810
Toimeentulotukiasiakastalouksia	42 000	44 803	+2 803

Terveysneuvonnan ja koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon käynnit alittivat kokonaisuutena suunnitellun tason.

Lastensuojelussa tavoitteiden mukaisesti kasvoi perhehoidon osuus ja laitoshoidon osuus väheni. Laitoshoidon hoitovuorokaudet vähenivät 16 000 vrk ja perhehoidon vuorokaudet lisääntyivät runsaalla 4000 vrk:lla.

Terveysneuvonnan lääkärin, lääkärin vastaanottokäynnin sekä terveydenhoitajan vastaanottokäynnin osalta toteumat ylittivät suunnitellun tason. Edelliseen vuoteen verrattuna lisääntyivät erityisesti sähköisen asioinnin suoritteet.

Suun terveydenhuollon suoritemäärä lisääntyi edelliseen vuoteen nähden 48 000 käynnillä, mistä 18 000 käyntiä kohdistui ostopalveluihin. Suun terveydenhuollon hoitoon pääsy parani merkittävästi vuoden 2015 aikana. Päivystyksen hoitopäivien vähenemään vaikutti eräiden osastojen siirto päivystyksen organisaatiosta sairaala-, kuntoutus, ja hoivaosaston toiminnaksi.

Psykiatrian avohoitokäynnit lisääntyivät ja vuodeosastohoitopäivät vähenivät suunnitellusti. Polikliininen päihdehoito lisääntyi suunnitellusti edellisvuoteen nähden, kuten myös korvaushoidon käynnit. Päihdehuollon laitoshoido väheni suunnitellusti avohoidon ollessa ensisijaista.

Ikääntyneiden palveluissa palvelurakennemuutos eteni suunnitellusti. Yhä useampi 75 vuotta täyttäneistä asui kotona. Kotihoidon käyntimäärä nousi 4,8 % edellisestä vuodesta ja ylitti talousarviossa suunnitellun tason. Ympäri vuorokautisessa hoidossa laitoshoidon osuus pieneni ja palveluasumisen osuus kasvoi. Somaattisen sairaalahoidon hoitajakset ja tuotettiin 2 % edellisvuotta enemmän 6 % pienemmällä hoitopäivien määrällä.

Perustoimeentulotuen saajien määrä ylitti talousarviossa suunnitellun tason 6,3 %, kasvaen noin 2 400 taloudella edellisvuoteen nähden.

Investointitalous

Talousarviokohta	TA 2015	Ylitysoikeus 2015	TP 2015	Ero
8 09 32 Irtaimen omaisuuden hankinta				
Tietotekniikkahankinnat	5 000	768	2 548	3 217
Muut hankinnat	4 500	778	3 618	1 649
Yhteensä	9 500	1 546	6 166	4 866

Määrärahaa käytettiin 6,2 milj. euroa, josta tietotekniikkahankintoihin 2,55 milj. euroa ja muihin hankintoihin 3,62 milj. euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 4,9 milj. euroa. Käytettävissä oli yhteensä 11,05 milj. euroa, joka muodostui talousarvioon varatuista 9,5 milj. euron määrärahoista sekä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetystä 1,55 milj. euron ylitysoikeudesta. Tietotekniikkahankintojen osalta investointimäärärahaa säästy yhteensä 3,2 milj. euroa. Tietotekniikkahankkeiden alittumiseen vaikutti osaltaan se, että jokaista atk-kehittämishanketta tarkasteltiin erityisen kriittisesti, kun meillä on Apotin ja Kanta:n kaltaisia merkittäviä hankkeita, jolloin osa hankkeista ei ole edennyt. Tietotekniikkahankinnoissa syntyi säästöä lisäksi lisenssihankintoihin ja järjestelmien ylläpitokehitykseen varatusta määrärahasta.

Muiden hankintojen osalta ei hankintaohjelmaan sisällynyt suuria yksittäisiä hankintoja. Muun irtaimen omaisuuden hankinnat koostuivat pienemmistä, normaaleihin vuotuisiin korvausinvestointeihin luettavista kaluste- ja laitehankinnoista.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.2.2016 yhteensä 0,98 milj. euron ylitysoikeuden vuodelle 2016 siirtyneille irtaimen omaisuuden hankinnoille.

Virastopäällikön kannanotot

Virastopäällikkö toteaa, että viraston oman toiminnan budjetti toteutui hyvin lähelle suunniteltua tasoa, mikä muodostaa hyvän pohjan vuoden 2016 talousarvion toteutumiselle. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottavuuskehitys oli niin ikään myönteinen ja palvelumäärät lisääntyivät kohdentuen strategian mukaisesti kevyempiin palveluihin.

Toimeentulotuen osalta ratkaiseva tekijä vuoden 2016 budjetin riittävyydelle tulee olemaan yleinen taloudellinen tilanne sekä työllisyyden kehitys. HUS:in osalta tilanne on vaikea. Kaupungin vuoden 2016 talousarvioluvun ja HUS:in vuoden 2015 ylijäämällä korjatun toteuman välillä on lähtökohtaisesti 25 miljoonan euron suuruinen ero. Tämän

15.03.2016

suuruusluokan eron kurominen edellyttää HUS:lta erittäin merkittäviä toiminnallisia muutoksia, mikäli aiotaan välttyä suurelta talousarvioylytykseltä.

Sosiaali- ja terveystieteiden virasto laatii ensimmäisen ennusteensa helmikuun lopun tilanteesta, ja se tuodaan lautakunnalle huhtikuun alun kokoukseen.

Esittelijä

vs. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jussi Lind, talous- ja strategiapäällikkö, puhelin: 310 42246
jussi.lind(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano